

YENİDÜNYA YETİŞTİRİCİLİĞİ

Anavatanı Çin ve Japonya olan yenedünyanın bin yılı aşkın bir süredir Japonya’da yetiştirildiği bilinmektedir. Yenedünya 1700’lü yıllarda Avrupa’ya, 1800’lü yıllarda ise Cezayir ve Lübnan üzerinden ülkemize gelmiştir.

Ülkemizde özellikle Akdeniz Bölgesinde, yenedünya için uygun ekolojik koşullar mevcut olduğundan üretimin büyük bölümü bu bölgede yapılmaktadır. Toplam üretimin yaklaşık %97’si Akdeniz bölgesinden geri kalan az miktar ise Ege ve Doğu Karadeniz bölgelerinden karşılanmaktadır. Toplam yenedünya üretimimiz 15 milyon tona yaklaşmıştır. En fazla üretim Antalya ilinde yapılmakta olup bunu Mersin ili izlemektedir. Üretim az olmasına karşın az da olsa ihracat yapılmaktadır.

Yenedünya üretimine yönelim, özellikle erken dönemde yüksek fiyatla pazarlanabilmesinden dolayı artmaktadır. Önceleri tohumla üretim yaygın iken, son dönemlerde standart çeşitlerle aşıli üretime geçilmiştir..

Diğer meyve türleri içerisinde yenedünyanın en büyük avantajlarından biri ilkbahar döneminde pazarda meyve boşluğunun olduğu dönemde pazara arz edilmesidir. Bu dönemde pazarda meyve çeşidi çok az olduğundan yenedünya için iyi bir pazarlama fırsatı doğmaktadır. Bu nedenle yenedünya yetiştiriciliği önemini artırarak sürdürecektir.

Bitkisel Özellikleri

Kök sistemi, çoğunlukla 25-30 cm derinlikte, yüzlek ve dağınık saçak kök yapısındadır. Bunun yanında kuvvetli bir kök yapısına sahiptir. Yenedünya, 5-6 m boyunda, düzgün gövdeli, alçaktan dallanan, sık görümlü, yayvan ile yuvarlak arasında taç yapısına sahiptir. Yaprakları 12-40 cm uzunlukta sert ve kısa saplıdır.

Yenedünyanın çiçeklenme dönemi Kasım ve Şubat ayları arasındadır. Çiçekler 10-17 cm uzunluğunda odunsu bileşik salkım şeklindedir. Bir salkımda 60-70 kadar çiçek bulunabilmektedir. Meyveler çeşitlere göre 55-60 g ağırlığına kadar ulaşabilmekte, içerisinde 1-5 tohum bulunmakta ve yuvarlak, eliptik veya armut şeklinde olabilmektedir. Meyve olgunluk dönemi çeşitlere göre farklılık göstermekte ve genellikle Mart-Haziran ayları arasında bulunmaktadır.

İklim ve Toprak İstekleri

Yenedünya yetiştiriciliği için en uygun iklim, hava sıcaklığının donma noktasının altına fazla düşmediği, subtropik iklimlerdir. Düşük sıcaklıklar yetiştiriciliği sınırlayan önemli bir faktördür. Çiçekler ve meyveler -3°C’de zarar görmeye başlar. Ağaçlar -12°C’ye kadar dayanabilmektedir. Meyvenin olgunlaşma zamanı olan Nisan, Mayıs aylarında, yaz sıcaklarının erken başlaması ve hava sıcaklığının 30°C’nin üzerine çıkması, meyveler üzerinde güneş yanıklarının meydana gelmesine neden olur. Şiddetli rüzgar, tozlanma ve dölleme üzerinde olumsuz etki yaparak verimi azaltır.

Yenedünya yetiştiriciliği için iyi drene edilmiş, derin, organik maddece zengin, killi-kumlu, gevşek, nötr topraklar tercih edilmelidir. Yenedünyaların kök sistemi, yüzlek ve dağınık saçak yapıda olduğundan; taban suyu seviyesinin yüksek olması istenmez.

Yetiştiriciliği

Yenedünya yetiştiriciliğinde eskiden daha çok tohumdan elde edilen ağaçlar kullanılmakta iken artık standart çeşitlerin anaçlar üzerine aşılması ile elde edilen fidanlar kullanılmaktadır. Anaç olarak genellikle çöğür anacı kullanılmakta, çöğürler 1-1,5 cm çapa ulaştıklarında aşılınmakta ve aşılama ise T göz veya yonga aşı tercih edilmektedir. Bazı yenedünya çeşitleri kendine uyusmaz olduğundan bunlarla bahçe kurulurken tozlayıcı çeşit bulundurulmasına dikkat edilmelidir. Tozlayıcı çeşit bulundurmanın verimi artırdığı yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur.

Yenedünya kurağa diğer bazı meyve türlerine göre daha tolerant olmasına karşın düzenli sulama yüksek ve kaliteli verim alınması için gereklidir. Ağaçlar uzun süreli kök bölgesindeki su göllenmelerine tolerant değildir.

Düzenli bir gübreleme programı uygulanmalı ve bu program toprak ve yaprak analizlerine göre uygulanmalıdır. Fazla azot verilmesi yenedünyada çiçeklenmeyi azaltan bir durumdur.

Hasat edilecek meyvelerin, çeşide has normal büyüklük ve rengini almış olması gereklidir. En

uygun hasat şekli, meyve üzerinde biraz sap kalacak şekilde makasla kesilerek yapılan hasattır. Meyvelerin tamamının aynı anda olgunlaşmaması nedeniyle hasat birkaç defada yapılabilir. Hasat edilen meyveler boylarına göre sınıflandırılarak zarar verilmeden kutulara yerleştirilmelidir. Ambalajlamada, küçük karton kutular tercih edilmelidir.. Yakın pazarlar için 10-12 kg'lık sandık ambalajlar kullanılabilir. Yenidünya meyvelerinin hasattan hemen sonra, bekletilmeden pazarlanması gerekir. Özellikle bazı çeşitler beklemeye veya kabuk zararlanmalarına karşı hassastır. Kapama bahçe tesisinde, erkenci çeşitlerin seçimi önemli olmakla birlikte, pazarlama kolaylığı yönünden farklı zamanlarda olgunlaşan çeşitleri bir arada bulundurmak faydalıdır. Böylece hasat zamanında sıkışıklık olmayacağından, olgunlaşan meyvelerin düzenli şekilde pazarlanması mümkün olur.

Önemli Çeşitler

Akko XIII: Orta mevsimde olgunlaşır. Meyveleri; iri, koyu pembe portakal renkli, çok gösterişli ve lezzetlidir. Taşınmaya ve karaleke hastalığına çok dayanıklı, kendine verimli bir çeşittir. 15-20 yaşlı bir bahçenin verimi, dekara 1300-1400 kg'dır.

Gold Nugget: ABD orijinli bir çeşittir. Geççi, iri koyu kırmızı portakal renkli, çok gösterişli, lezzetli meyvelere sahiptir. Kendine verimli bir çeşittir. 15-20 yaşlı bir bahçenin verimi dekara 1200-1300 kg'dır.

Sayda: Erkenci bir çeşittir. İri, pembe-portakal renkli, çok tatlı ve lezzetli meyvelere sahiptir. Taşınmaya ve karaleke hastalığına orta derecede dayanıklı bir çeşittir. Dekara verim 1000-1200 kg'dır.

Tanaka: Japonya orijinlidir. Geççi, meyveleri oldukça iri, pembe portakal renkli, gösterişli ve lezzetlidir. Taşınmaya dayanıklı, kendine verimli bir çeşittir. 15-20 yaşlı bir bahçenin dekara verimi 1000-1200 kg'dır.

Hafif Çukurgöbek: Ülkemizden selekte edilmiştir. Erkenci bir çeşit olup, orta irilikte, pembe portakal renkli, gösterişli, çok lezzetli, tatlı meyvelere sahiptir. Taşınmaya kısmen uygun, karaleke

hastalığına dayanıklı, kendine verimli bir çeşittir. 15-20 yaşlı bir bahçenin dekara verimi 1000-1200 kg'dır.

Yuvarlak Çukurgöbek: Orta mevsimde olgunlaşır. İri, sıra-portakal renkli, gösterişli ve çok lezzetlidir. Taşınmaya dayanıksız, karaleke hastalığına orta derecede dayanıklı, kendine kısmen verimli bir çeşittir. Dekara verim 700-800 kg'dır.

Uzun Çukurgöbek: Ülkemizden seçilen bir çeşittir. Orta mevsimde olgunlaşır. Meyveleri iri, açık sarı renkli, gösterişli ve çok lezzetlidir. Taşınmaya dayanıksız, Karaleke hastalığına orta derecede dayanıklı, kendine kısır bir çeşittir. Dekara verim 600-700 kg civarındadır.

Hastalık ve Zararlıları

Yenidünyanın en önemli hastalığı karalekedir. Hastalık ile mücadele edilmez ise ağaçlar giderek verimden düşer, yapraklar dökülmeye ve ileri aşamalarda ağaçlarda kurumalar başlar. Meyveler üzerindeki hastalık belirtileri pazarlama kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Karaleke ile mücadelede ilk olarak kültürel önlemlere dikkat edilmelidir. Bunun için budama artıkları ve bir yıl önceden kalan mumya meyveler toplanmalı ve yakılmalıdır. Gerekli olduğu zamanlarda uygun ilaçlarla mücadele yapılmalıdır.

En önemli zararlıları ise sarağaç kurdu ve yaprak bitleridir.

Adres : P.K. 27 Erdemli-Mersin
Web : <http://arastirma.tarim.gov.tr/alata>
E-Posta : alata@gthb.gov.tr
Santral : 0 324 518 00 52
Belgegeçer : 0 324 518 00 80

T.C.
GIDA, TARIM ve HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü
Erdemli-Mersin

YENİDÜNYA YETİŞTİRİCİLİĞİ

Doç. Dr. Aydın UZUN

Erdemli-2015